

Bétsből, Június' 30-dikán 1818.

Politikai Megjegyzések.

A' *Ménusmellyéki* és a' *Brüsszeli* újságlevelekben két oktatózikkelyeket találunk, mellyek, nem mint újságok, hanem tsak mint a' sokféle, tévedésre vezérelhető hírek között, az olvasó közönségnek gondolkodását mint valamely kézen fogva vezető kalauzok, úgy közöltetnek a' nevezett levelekben: —“

„A' Prussszai Királyi Udvar (ezek a' *Ménusi* újságlevelek' szavai), Diplomatikai módon megkérdezettvén, minden késedelmezés nélkül és hivatalszerént való módon kinyilatkoztatta, melly kéz legyen ő, a' hozzá is elérkezett híreknek megigazítására, azért, hogy megmutassa, melly nagyon hajlandó légyen ő arra, hogy a' fundamentum nélkül való híreknek hiteles megczáfoltatása által, a' tőle kívántatott megnyugtatót megszeresse. Ehez képest a' Német Szövetség-nél meghatalmazva lévő Prussszus Minister és Követ Gróf *Goltz* Udvari Fő Marschal, olly útasítást kapott a' maga Udvarától, hogy Prussszus Király ő Felségének nevében, tegye, különös, 's a' mostani állapotra nézve fontos nyilatkoztatás által közönségesé, azt: hogy most, nem valami olly értelemben vétetett *Congresszus*rol van egygyezés, milyen a' Bétsi volt, hanem tsak külömbkülömb Monarkháknak összejövele ezen egygyezésnek a' tárgya, 's fog *Aachen*ben tartatni; hogy ezen összejövetelnek czélzásától minden *territoriális* változások idegenek; és ennek, az *Orrzöglö* Fe-

jedelmek között fennálló barátság' köteleinek megerössítettése mellett, egyész fő czélja egyedül tsak a' leszen, hogy az a' hely (Rang) meghatározottassék, mellyet Német országnak, az után, hogy a' Szövetséges seregek Frantziaországhol kijöttek, Europa' tsendességének 's közönséges békessegének bátorságára nézve, tartani kell. Végre az is oda adatik ezen nyilatkoztatáshoz, hogy: mivel itt semmi *Congresszus*rol nints szó, hanem egyedül tsak a' Monarkháknak barátságos és bizodalmas összejövele van elintéztetve: erre nézve nem is fognak ide semmi más Udvaroknak és Orszöglö Fejedelmeknek Diplomatikai Agenseik hotsáttatni. Ugyan ezen Nyilatkoztatást, *Circular*e formában, a' más Udvarok Párisban lévő Követjeikkel is közlötö a' Parisi Prussszus Követtség.“

A' másik Oktató zikkelynek, mellyet a' *Brüsszeli Orákulum* Jun. 13-dikán közöl, ez a' foglalatja: —“

„Mi, mind ez ideig megtartoztatuk magunkat attol, hogy Olvasóinknak azon nevetséges híreket tudokra adtuk volna, mellyeket hazánkban elterjeszteni iparkodnak: hanem, minthogy az a' tsendes békesseg, mellyel élni szerentsénk van, azon elméknek, mellyek a' rendkívülvaló történetekhez illy sok esztendő óta hozzá szoktak, nyughatatlanságot okoz, 's öket akár mi elhírelt gyávaságnak felkapására hajlandókká teszi; erre nézve újságírói kötelességünk az ilyen embereknek könnyühivóségeket meginteni 's a' fundamentum nélkül való félelmet

eloszlalni. Egy Rénusi újságlevélnek tett-
 izett e' napokban arról beszélni, hogy
 a' Luxemburgi Nagyhertzegeég Kliviával
 fel fogna tseréltetni; 's minthogy ez a'
 beszéd akkor nem nagy hitelt kapott,
 most már azt erőssítik a' mi politikai
 meszszelatóink, hogy (a' volt Catholicum)
 Belgium az Anglusoknak fogna Hannove-
 ráért engedtetni. Tsak mi kevés gon-
 dolkodás is elég lehetne annak általlá-
 sára, hogy melly képtelen lenne ezen tse-
 rélés, 's hogy e' nem egyebet vonna maga
 után, hanem az Europai dolgok' jelenvaló
 's állandó fundamentomra helyeztetett
 állapotjenak felfordittatását. Belgium' sor-
 sa másolhatatlanul meg van állittatva. Eu-
 ropának boldogittatására nézve egy új
 Királyság állitódott elő, melynek a' Bel-
 gák egyikik fő részét teszik, melynek ke-
 helében minden jövődöbéli gazdag ál-
 dások' tsirája feltaláltatik, 's fekvése által
 arra van határozatva, hogy Frantziaor-
 szág' jövődöbéli czélzásai ellen egy ret-
 tentő sántzot formáljon. Bizzuk az idő-
 re tsirázásban lévő intézeteinknek töké-
 letesülését; lássunk utánna állapotunknak
 tiszta hazaszeretet által lehető boldogitta-
 tásához, 's kiváltképpen el ne felejtkez-
 zünk azokrol az önn' kényi Országlások-
 rol soha, mellyeknek jármát husz esz-
 tendökig görbedve bordonztuk."

Nagy Britannia.

A' Régens Princz Jun. 10 - dikén a'
 Parlamentum' üléseit nem tsak berekesz-
 tette, hanem ezen hét esztendöktől fogva
 fennálló Parlamentumot, egyszersmind
 végképpen eloszlatta, ily beszédet intéz-
 vén a' két háznak egygyütt lévő tagjai-
 hoz: —"

„Lördjaim és Uraim! Kéntelen va-
 gyok ismét legmélyebb bánattal jelente-
 ni, hogy az ő Felsege szomorú betegsé-
 gének állapotján semmi változás nem
 történt.

„Örömmel adhatom tudtotokra, hogy

a' külső Udvaroktól folytában veszem az
 azon barátságrol való bizonyossátételt,
 mellyel ök ezen ország eránt viseltetnek,
 's a' közönséges tsendesség' fennállása
 eránt való ohajtásoknak kinyilatkozta-
 tását.

„Telyes köszönettel megesmerem azt
 a' figyelmet, mellyet azon külömkülömb
 tárgyakra fordítottatok, a' mellyek elő-
 tekbe terjesztödtök. Különös megnyug-
 tatódásomra saólgál az az eszköz, melly
 szerént az én jóvallásomra a' Status' val-
 lásának isteni tisztelére kívántató épüle-
 teit számosittatni megrendeltétek, 's bi-
 zodalmasan reménlem, hogy ezen esz-
 köznek a' nép' kegyességéhez 's erköltsi-
 ségéhez idvességés befolyásai fognak len-
 ni. (Száz új templomoknak építettésé-
 ről tett ezen Parlamentum rendelést).

„Alsó házbéli Uraim! Köszönetemet
 teszem néktek azon pénz-segedelmekért,
 mellyeket nékem a' Státus' folyó eszten-
 dei szükségéire határozatok, 's nagyon
 helybe hagyom azon végzéseiteket, mel-
 lyeket a' még állandóvá nem tétetett adó-
 ságoknak lejjebb szállittatásokra nézve
 tettetek. Örvendek, hogy jelenthetem,
 hogy a' Státus' jövedelmei meg nem szü-
 nő sikeresülés' állapotjában vagnak.

„Lördjaim és Uraim! Ezen ülésnek
 berekesztésekor a' czállal megegygyező-
 nek tartom tudtotokra adni, hogy én ezen
 Parlamentumot haladék nélkül eloszlalni
 akarom, 's új Parlamentumnak össze-
 gyűlése eránt akarok parantsolatot adni.
 Ennek alkalmatosságával meg nem tar-
 toztathatom magamat, hogy figyelmete-
 ket arra a' nagy változásra ne fordítsam,
 a' melly ezen országnak 's egész Európá-
 nak állapotjában azolta történt, hogy
 benneteket ezen helyen legelőbbször egy-
 gyütt találtalak. Akkor annyira kiterjesz-
 tette vala a' közönséges ellenség' uralko-
 dása magát a' száraz Europai országo-
 kon, hogy sokak már minden néki való
 ellentállást hijáavalónak lenni állitottak,

és hogy többé semmi reménység nem lehetne. Valósággal csak is Európa legtalvolabb lévő végén lehetne néki hathatósan ellene állani. Azon példátlan iparkodások, mellyekre ti nekem módot szerzettetek, hogy azon országokat, mellyek a magok függetlenségeért nemes indulattal verekedtek, segíthessem, 's az a bátorság, a' melly néhány nemzetekben fellobbant vala, megszabadíták végezetre a' száraz Európát a' mind azok között legkegyetlenebb és legterhesebb tirannusságtól, mellyek alatt ő valaha nyögött, és én oly szerentsés valék, hogy legdi-
 tsösségesebb módon végzém-el azt a' tusakodást, melly mind azok között legvéresebb vala, mellyeket Európa századoktól fogva kiállott. Ezen tusakodás, a' melly ily sok esztendőkhig tartott, kiváltképpen pedig azok a' nagy iparkodások, mellyek annak véget vettek, valamint nálunk úgy egyéb Európai országokban is, belső terheket és inségeket hagytak hátra. Mindazonáltal én, ambátor azon szorongattatások által, mellyek között utoljára valának az ő Felsege' alattvalóji, mélységesen megilletődtem vala, megrettenés nélkül tekinték a' jövődre, a' midőn bizodalमत, Britannia' segedelemkútfejeinek állandóságába, a' békeség' visszatérése 's tartóssága által remélnthető könnyebbítésekbe, 's a' nemzetnek türedelmességébe, közönséges jóindulatjába, és feljebb-feljebb törekedő erejébe, helyeztettem. Meg se' tsaltak reménysegeim. Az Ország' belső tartományaiiban sikeresülni mutatja magát a' boldogság, 's naponként való gyarapodással biztat. Telyesen meggyőződött vagyok affelől, hogy az ő Felsege' minden rendű alattvalójinak tartós egyenessége, 's az ő iparkodásaik, a' nemzeti boldogságnak ezen szüntelenül szaporodó jeleit, valóságokká fogják tenni, midőn a' törvények eránt való engedelmeséget 's a' Constitútzio eránt való hajlandóságot,

melly minden boldogságunknak kútfeje, erősítik és terjesztik."

Elvégezvén beszédét a' Régens Princz, utána a' Fő Cancellarius szollalt-fel, mondván: —

„Lordjaim és Uraim! A' Régens Princz, ő Királyi Hertzegsége' akarattja és parantsolatja a' Király' ő Felsege' nevében és részéről, az: *hogy ezen Parlamentum mostan eloszlattassék; melyhezképp est ezen Parlamentum el van oszlatva.*

* * *

Azóltá, hogy ezen elosztás megtörtént, tele vaonak a' Londoni újságlevelek azoknak neveikkel és magokajánlásával, a' kiknek kedvek van arra, hogy a' következő Parlamentumnak tagjává válaszsza őket a' nép. Többire mind *Whiggisták*, népgondolkozású emberek.

Hogy mit elkövessenek némelyek, azért, hogy magokat a' Parlamentum' tagjává választathassák, megítélhetai az itt következő megjegyzésekből. Sir Francis Burdett Westminster városa' képviselője volt a' most elosztott Parlamentumban. Helyette a' jövő Parlamentum' tagjává Hunt, a' nép' híres Orátor szeretné magát választatni. Hogy annál inkább megnyerhesse a' Választók' partfogását, ilyen hitet tett le a' Lord Májornál (a' Londoni Polgármesternél): —

„Alább nevezett, Hunt Henrik, ezennel szabad akarattal és mindenek előtt megesküszöm, hogy a' Királytól vagy az ő Ministereitől, sem közvetlenül sem közvetéssel, sem a' magam' sem familiám' tagjai között valamelyik' számára, el nem fogadok és által nem veszek; semmi némű hivatalt, penziót, donáziót, jövedelmet, titulust, vagy valamely terreh alól való felszabadítást. Azon iparkodni és dolgozni soha el nem mulatom, hogy véghez vihessem, hogy hazánkban minden férjsű, a' ki 18-dik esztendőjét eltöltötte, alkalmatosnak tartassék arra,

)(**

hogy a' Parlamentum' alsó házabeli képviselői választásban voksolási jussal bírnak, 's több effélék. —

„Alírta: Hunt.

Megtévéen Hunt ezen principiumoknak esküvés által való kinyilatkoztatását a' Lord Májornál, onnét egyenesen egy Politikusokból álló klubba vette útját, a' hol, a' hol elébb egy jó portzió Oratóri tűzélesztő spiritust bevévén, azután ismét hozzá fogott a' beszédhez, mellyel magát magasztalván Bourdettet kegyellenül oltársolta, egyebek között azt is mondván felölte, 's az ő több társai is véle egygyütt erőssítvén, hogy bezzeg felválna ő akár mi nagy hivatalt, tsak kinálnák meg véle a' Ministerek.

Spanyol Ország.

Kadiksból Május' 21-dikén elevezett Amerika felé egy hajós sereg, a' melly 13 hajókból, úgy mint 1 fregátból, 3 kereskedő hajókból, és 9 szállító hajókból állott. Ezen utólsókon 2500 emberből álló armáda ül. A' kereskedő hajók Limába vannak utasítatva. A' fegyveres népről azt tartják, hogy a' Morillo segítségére siet. A' rendelés, mellyel ezen hajós sereg útnak indítatott, le volt petsételve, és azt a' tengeren tsak bizonyos távolságra lehetett felnyitni. A' második expedízió, melly nem soká ki fog ugyan tsak Kadiksból evezni, ennél még számosabb.

A' Londoni Ministeriális újságok, 's ezek közt név szerént a' Kurir, ismét néhány rendbéli tudósításokat adtak ki, mellyek egészen ellene mondanak a' Veneczelai insurgensek' győzedelmeskedésének, 's azt erőssítik, hogy Bolívar nem tsak tökéletesen megveretett, hanem maga is megsebesedett 's azután elfogattatott volna: az ellenkező részen lévők pedig, 's ezek közt névszerént a' *Morning Chronicle*, azt mondják, hogy ők a' Kiralyi seregeknek ezen győzedelmes-

kedéseikből semmit se' hisznek, mert nékiek vagynak Trinidadból Aprilis' 6-dikán, Sz. Barthelemiből April. 13-dikán, és Jacquemelből Aprilis' 15-dikén indúlt tudósítások, mellyek mind azt erőssítik, hogy Morillo Valencziába bezaratott, és hogy Bolívar mindenütt győzedelmes. — Illy ellenkezők lévén a' tudósítások, legjobb leszen ezen tárgyakra most bővebben ki nem bocsátkozni, hanem egy kevésse várakozni, mert mint eddig mindenkor, úgy most is nem soká ki fogja fejteni az idő az egész valóságot.

Buenos Ayresi egyesült Státusok.

Don Puyeredon Márton János, ezen Szabad Státusok' Elölülője, a' jövő három esztendőkre újabban megmarasztaltott.

Északi Amerikai egyesült Státusok.

Hogy ezeknek seregeik, az alatt, hogy a' Seminoles nemzetnek üldözésében foglalatoskodtak, Sz. Mark nevű várost és várat Napkeleti Floridában elfoglaltak, megvalóságosodott. Az ott lévő Spanyol Kormányozó ugyan eléggé protestált ennek elfoglaltatása ellen: de semmi fegyres ereje nem lévén protestálásának fontosítására, semmit se' nyert protestálásával.

H a y t i.

A' Pethion helyébe következett Elölülő, Boyér, már tudósította az Északi Amerikai egyesült Státusok' Elölülőjét a' történt változásról. Igy fejezi ki magát tudósításában: — „Az a' meg nem zavartatott tsendesség, mellyel az Ország' lási változás véghez ment, meggyőzheti az Északi Amerikai Státusokat ezen már esztendők sorától fogva fennálló Republikának állandósága felől. Ennek alább nevezett feje semmit se kívánhat inkább, mint azt, hogy az Északi Amerikai hatalmas Republikával egygyességben él-

hessen. A' hadakozás, ellenségeskedés, 's nemzeti gyűlölség, azok a' rosszak a' népek között, mellyek az emberiség' köteleit elszaggatják, 's egy, tsak magátszerető, 's a' nemzetek' javát meg nem esmerő 's megvető, despotismusnak és diktatórszomszujzásnak szoktak szolgálni. Ez az oka, hogy a' szabad Státusok, természettel kedvellik a' békeosséget, 's az ő Országlószékeikéntelenek, ha egyéberánt magokat a' nép' közönséges akarátja' Organumjának tartatni kívánják, véllék egy forma gondolkodással birni. Az egyesült Státusok' nagy Respublikája, ezen tekintethen a' maga principiumainak tisztasága által a' világnak minden más országai felett megkülömbötette magát. Ezen nagy Respublika, valamikor alkalmazatossága volt reá, mindenkor közönségesen kimondotta: hogy az ő politikája semmi nem egyéb, hanem tsak a' föld' kerekssége' minden népeivel való békeosség; hogy ő a' nemzetek' függetlenségét tiszteli, bétüli; és hogy minden országlast legitimusnak (törvényesnek) lenni esmer, melly a' népnek akarátjával áll-fenn, 's bizonyosságait mutatta annak, hogy a' maga megoltalmazására szükséges ereje van. A' Haytiek szerentségeknek tartják magokat, azért, hogy az Amérikai száraz földnek leghatalmasabb népe, az ő Országlószékek' törvényességét megbetsüli, 's oly reménség által tápláltatnak, hogy ők ezen bétülitést más népektől is megkivánhatják. Okirigykedés nélkül szemlélik az Amérikai száraz föld' Egyesült Státusainak bámulástérdemlő módon való gazdagulássokat 's boldogulássokat, 's az ő Országlószékek' semmin egyeben iparkodni nem fogannál, hogy annak a' bétülitésnek nyomaiha léphessen, mellyet néki ezen szomszéd Respublika elejibe irt. Az alólist, mint a' Hayti fiatal Respublika' új feje, semmit el nem múlat, kítelhető gyenge ereje szerént azon munkálódni, hogy a'

világ esmerhösse-meg, hogy a' Haytiek is méltók arra, hogy a' független nemzeteknek sorában tisztességes helytet foglaljanak. Éljen a' Respublika! —

„Aláírta: Boyér, a' Haytiek Elölülője.

„Költ *Port-au-Princken*, az Országlószék' épületében, Május 3. dikán, a' Kristusnak 1818. dik, 's Hayti függetlenségének 15. dik esztendejében.

P r u s s z i a.

A' Hertzeg Blücher' születése helye', Rostok városa' számára a' Berlini fegyveres ház' öntőműhelyében értzállóképet öntenek. Hanem, minthogy a' Nagy Választó - Főjedelem' állóképeének öntésétől fogva ott egész mostanig semmi más állóképet nem öntöttek: tehát nem bírtak az odavaló öntőmesterekhez, és Párisból hívták oda azon mesterek közül egygyiket, a' kik azolta, hogy XVIII. dik Lajos a' trónust visszazapta, a' IV. dik Henrik' lovanülő képét öntötték, 's a' ki azt a' mesterséget feltalálta, hogy az ily nagy státuákat ne' egy, hanem több darabokban lehessen önteni. (A' nevét ezen Párisi öntőnek nem nevezi-meg a' tudósító). Az első tagnak öntésére néhány híres mesterek összeegyülekeztek vala, kik között voltak Wichmann 's az a' Schadow nevű képfaragó is, ki a' modellát készítette vala. Mikor a' megolvadt érta megbotsáttatván, a' modellába folyoi kezdett volua, egyszerre valamii föld alatt való zugás hallatott 's a' tüzes érta azon szempillantásban mint valamii szökő kútból úgy ugrott felfelé egész a' boltozat' fedeléig, a' honnét zápor formában hullott le a' jelenlévőkre. Schadow urat ugyan kevesebbé, hanem Wichmann urat nagyon megsebesítette; a' kalapját fejeről letsapván fejét a' koponyájáig beégette; hasonlóképpen a' karját is nagyon megsebesítette, a' ruháját egészen le, 's a' karján a' húst a' ten-

tokig be égette: a' ki tsakugyan életben maradt, 's hat heti szenvedés után helyreállítatott. A' Párisi öntöt semmi sérelem nem érte.

Orosz Birodalom.

A' Császári Udvar Moskauból Junius' végére Petersburgba visszaérkezni szándékoszt. Oda várták Moskauból a' Pruszszus Királyt is.

A' Pétersburgi újságban, ilyen Császári Manifestum jött-ki: — „Isten' kegyelméből Mi. Első Sándor Császár etc., etc., etc., minden, hűséges alattvalóinknak hírül adjuk, hogy a' mi kedves Sogoraszszonyunk *Alexandra Fedeorowna*, Nagyherzegné, April. 17. dikén (29. dikén) nekünk unoka-ötsét 's magoknak ő Nagyherzsegeeknek fiat. szüli, ki Sándor nevet kapott a' keresztségben. Cs. házunknak ezen szaporodását úgy nézzük, mint a' Mindenható' áldásának, melly reánk és birodalmunkra, illy gazdagon kitöltetik, kettős zálogát, és mi, a' midőn ezt hűséges alattvalóinknak hírül adjuk, meggyőződöttek vagyunk, affelől, hogy ők a' magok buzgó imádságaikat, azért, hogy az új Szülött szerentsésen felnevekedjék, és mindenben, a' mi a' hitnek megerősítésére 's a' haza' ditsőségének 's boldogságának terjesztésére szolgálhat, öregbedjék, a' mi imádságunkal összszetsalóják. Egyéberánt parantsoljuk, hogy ezen mi szeretett unoka-ötsénket, a' hol illik mindenütt ekképpen nevezzék: *Ő, Császári Herzsege, és Nagy Herzeg*. Költ a' mi fő szállásunkon, *Starokonsztantinow* városában, Aprilis' 22. dikén (Máj. 4. dikén), a' Kristus' születésének 1818. dik, 's Országlásunknak 18. dik esztendejében. —“

„Sándor.

„Miklós Nagyherzeg ekképpen irt a' fija' születésének alkalmatosságával Augustin Érsekhez: — „Életemnek legnevezetesebb határozású időpontját, a'

gyenge halandókban lakó félelemmel 's az igaz hívő keresztyénekben lakó reménységgel szemlélfem elközelíteni. Nem tudván, hogy örömet határozott - é nekem a' Gondviselés avvagy szomorúságot, egy fogadástétel által erősítém meg: lelkemet, 's elszánással vártam, a' mit az ur' akaratja reám nézve rendelni fog. Tetztett a' Gondviselésnek, hogy azon örömmel élnem megengedje, hogy Atya lehessenek, 's hogy nekem az Anyát és Fijut megtartsa. A' köszönetnek kifejezése szükség felett való arra nézve, ki a' szíveket vizsgálja, de szükséges az azáltal keresztüljárattott mejjnek. A' fogadástétel, melynek telyesítettése már most szívemen fekszik, egy Kápolna, mellyet én az Uj Jerusaleml' templomában, a' Newsky. Sándor tiszteletével, építtetni akarok. Ez egy szerentsés Atyának alázatos áldozatja lesz, ki a' maga legbetesebb javát, a' maga Feleségének 's Fijának boldogságát, a' mindenható Atyának ajánlja. Érsekséged nekem már most, szívem' ezen betes kivánságának betöltésében segítségül 's útmutatóul fog lenni. Azon oltár' lábainál, mellyet az Atya' háládatossága építtet, szívbeli imádságok bostáttassanak fel az egekre az Anyáért és a' Fijáért! Szaporítsa a' Mindenható az Érsekséged' napjait önnön boldogságára, a' Császár' szolgálatjára, 's a' haza' javára. Midőn én annak áldásáért, az Érsekséged' és magam' számára könyörgök, maradok, etc.

Az a' Kürir, kit a' Császár Odessából, mint már említettük, Párisba küldött, egyszermind a' Szent Andrá's Rendiét is ajándékba vitte Herzeg Richeleunak a' Frantzia Siatusministernek.

(Az az Uj Jerusálem' temploma, melly itt említettik, Moskautól néhány mérföld távolságra a' Petersburg és Smolensk felé vivő utak között esik, melly egészzsen a' Jerusálemi Sz. Sír' temploma' formájára van építtetve, 's most arról lett nevezetessé, hogy midőn a'

Frantziák 1812 ben Moskau körül, mindent elpusztítottak, ezt épen hagyták).

Moskau körül az idén oly hamar kitavaszkodott, hogy ilyenre a' legidősebb emberek nem emlékeznek. Április' közepén már szárba indult volt a' gabona, 's a' mezők virágoztak.

Lengyel Ország.

A' Lengyeleket ismét megfosztá a' halál egy nevezetes emberektől, kinek neve a' lefolyt hosszúság hadakozás alatt az idő' hőrosai között diszeskedett. E' vala Senátor-Wojwoda 's Lovasság' Generalisa Dombrowsky, egy derék katoná. Jun. 6-dikán rövid betegeskedés után, a' Poseni nagy Hertzegségben lévő jóságában, Winnagorában, múlt-ki a' világból.

Elegyes Dolgok.

A' Spanyol Király a' maga Udvari Predikátorát 's a' Capucinus Szerzet' Generalisát Solchaga Ferentzet, első rangú Grandesi méltóságra emelte, ki is Május' 30-dikán a' Király' neve napjának innepén tette-fel legelőször a' Király előtt a' Grádesi kalapot,

Egy igen gazdag, 's ifjú, a' De-la-Rosa Hertzegi familiából való kisasszonyt, klastromba zárattott a' Spanyol Király, azért, hogy egy oly nemes ifúhoz akart feleségül menni, kit ő Felsőge nem tartott hozzávalónak.

Béts.

Ma ismét körülállásos tudósításokat kapánk az Udvari újságban, Császár és Császárné ő Felsőgeknek vissza felé való útozásokról: de a' mellyeket már ma kiadni nekünk lehetetlen lévén, csak annyit jegyezhetünk ide belőlök, hogy

ezen tudósítások már Junius' 21-dikéig terjednek; a' melly napon ő Felsőgek estvére, kivánt jó egészségben, Károlyvárra (Karlstadtba) érkeztek, 's nagy örvendezéssel, harangok' zugásával, 's ágyuk' durrogásával fogadtattak.

Ő Cs. Fő Hertzegsége Magyarország' Palatinusa, Jun. 18-dikán Schaumburgból Frankfurtba érkezett.

Az Alsó Austriai Kormányozó Széknek Jun. 18-dikán kijött Circularéja által, a' Magyar és Gallitziai dohányért, a' tobákért és felpipázni valóért, fizetendő vám, a' folyó 1818-dik esztendő Juliusának 1-ő napjától fogva, egy mázsától két forintra szállítottatott-le.

Ugyan ezen esztendő Juniusának 17-dikétől fogva az értzpenz' kivitelének minden megszorittatása megszüntetődött; pénzkiviteli passus nélkül ki lehet vinni; csak a' posta szekeren való pénzkiküldést illő Regálék' rendszabásai állanak tovább is fenn.

Hírüadás.

Holitschban, Magyarországon, a' Cs. K. Ősi és Familiai jóságok Fő Igzgatása által, ezen esztendőben, Augustusnak 24-dik és 25-dik napjain, feles számú eredeti Spanyol hágó kosok, és több mint 2000 darab, a' tenyésztetésre alkalmas anya, 's egyéb jó-körü juhok, számos fejő tehennel 's borjakkal egyetemben, kótyavetye' után fognak a' többetigérőknek, kész pénzel való fizetésért, eladattatni. —

A' kótyavetye a' feljebb mondatott napokon, a' szokott rendtartás szerént del-előtti 9 órakor fog a' Holitsi Cs. Kir. nyári kastélyban véghez menni. Költ Bétsben Junius' 11-dik napján, 1818.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó cédulában: —
Jun. 26-dikán 246½ — 27-dikén 244½ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Minden magyar érzésű Magyar kedvesen fogja a Magyarországi levelekben olvasni a 'nemzetiség' előmenetelesülésének ezen új bizonyosságait: —

Pesten Concerteket kezdettek adni a 'muzsika' kedvellőji, oly czállal, hogy ezen szép mesterségnek valóságos szép izlés szerént való gyarapodása a Magyar két fő városokban is eszközlődjék. Hogy az iparkodás annál sikeresebb legyen, társaságba állottak az ahozértők. A tagok kétfélék: *Munkálódók* és *Halgatók*. Minden két hében össze szoktak egyszer az úgy nevezett *Hakker* szalába gyülekezni, a' hova a 'Társaság' előjárójának engedelmével bocsátatnak. He azok, kik a 'muzsika'halgatásban gyönyörnek. Már néhányszor történtek ily összegyülekezések minden jelenlévőknek nagy meglepedésekre.

Még ennél is közelébből illeti 's buzdítja magyar nemzetiségünket az a tudósítás *Aradrol*, hogy ott Jun. 16-dikán új fény derült fel a Magyarok' egén. Azon társaságoknak, mellyek Pesten, Nagyváradon, Kolosvárt 's másutt is, egyegy darab ideig a' közönséget theátrumi játékok által vidámitották, 's a' köz izlést finumitották, számos tagjaik, *Aradra* gyülekezvén, mintegy megújított erővel 's egyesített iparkodással ismét hozzá fogtak sokáig nem folytathatott munkájikhoz. Eppen köz gyűlés volt, midőn a' mondott napon a' *Kilényi* úr kormányozása alatt először jádzott a' tisztelt *Társaság*. Jádzott a *Első Mátyás Király* Választását, díszes ruházatban 's illő czifrasággal, azon *Ó-Aradi* theátrumon, mellyet *Kereskedő Hersel* úr mostanság három emeletre építettett. Az előkelőbb *Német*,

*Rác*z, *Örmény* és *Oláh* népbéliek, kétszeresen is jó szívvel megfizették a' jobb üd. helyeket, 's vetélkedni láttattak a' Magyarországgal. — Adja Isten, hogy sok követőjök találtassanak, 's ezen nemzeti nemes vetélkedésben állhatatosok legyenek!

E r d é l y.

Zilah Junius 19-dikén. A' Tanulómivhelyek eleitől fogva úgy nézethetvén mint a' Haza közönséges Plánta oskolái, azoknak tökéletesítésére, minden egyéb vélekedési külömbiségek mellett, a' szép lelkek mindenkor egyesített erővel törekedtek, 's fogyatkozásaiknak potolására, hathatós segedelmező kezeket is nyújtottak. Ilyen Plántaoskolája lévén a' *Zilahi Refor. Gymnasium* szinte két századoktól fogva a' több mint hetven Magyar helységekbe álló Szilágyságnak, valamint ez előtt dicskedett Fejedelmi kegyelemmel, Nagy Méltóságok pártfogolásával: úgy most, midőn a' régiség által megavultt épületeinek újból való felállításában munkálódik, több nemes lelkű Méltóságokat van szerentséje Jóltervői között tisztelni. Haládatossági szent kötelességének esmeri közelébből itt a' Haza előtt alázatos köszönetét tisztelettel bemutatni Méltóságos Csik Sz. Királyi és *Kraszna Hutkai Gróf Andrássy Károly* úr ö. Nagyságának, azon kegyes ajándékaért, melyben az egész épülethez megkívántató szalfákat, az építés folyása alatt pedig a' mész kementzékhez elégséges tüzi fát, szomszéd *Uradalmából*, egy minden tekintetben alkalmas helyről, asigálnni méltóztatott. Boldog az ily Méltóság nemes tetteinek érzésében, halhatatlanul él emlékezetete a' boldogított madéknak haládatos szívében. — —

Vége az első Félészetendőnek — melynek jelentése által arra emlékeztetnek a' *M. Kurir*' tisztelt Olvasóji, hogy rendeléseiket az újság eránt, kiknek teleni fog, minél előbb megtenni ne terheltessenek.

T O L D A L É K

a' lefolyt Fél-esztendőbéli Magyar Kurirhoz —

Bétsből, Pénteken, Julius' 3 - dikán 1818.

B a v a r i a.

Mint annak idejében feljegyzettük, a' Bavariai Constitúzióhoz néhány E d i c t u m o k voltak foglaltatva X Toldalékokban, mint bizonyos §-soknak magyar-
 zataik. — 1-ső Toldalék, a' IV-dik Titulus 1-ső §-sához. *Edictum az Indigenatusrol.* — 1. §; Hogy valaki Bavar-
 variában minden polgári magános és kö-
 zönséges jusokkal élhessen, arra *indigenatus* kívántatik, mellyet születés,
 vagy pedig felvétetődés (naturalizáltatás)
 által lehet kapni. 2. §; A' ki olyan *indigena*
 apától vagy anyától vette származását,
 kik közül valamelyik a' gyermeknek
 születésekor már *indigena* volt, az
indigena. 3. §; Felvétetés által *indigena*
 nává leszen; a) minden idegen aszszony-
 személy ha Bavarus férjfiuhoz menyen
 feleségül; b) minden idegen, a' ki Bava-
 riába bevándorol, ott megtelepedik, 's
 megmútatja, hogy az idegen alattvalósá-
 gi személyes lekötetés alól feloldoztatott;
 c) minden, a' ki arra nézve a' Királytól
 Dekretumot kap. 4. §; Tsak az által,
 hogy valaki Bavar-variában fekvő jószágot bír
 vagy használ, vagy fábrikat avagy keres-
 kedést állit-fel, vagy is valamelyikben
 részes, a' nélkül, hogy annakmódja sze-
 rént megtelepedne 's lakossá lenne, nem
 kap *indigenatus* ságot. 5. §; Hasonlókép-
 pen nem lehet jussok az *indigenatus* sá-
 gához azon idegeneknek, a' kik a' tudomá-
 nyokban, mesterségekben, 's egyéb
 mivekben való tökéletesülés, vagy vala-
 mi magános szolgálat avagy egyéb fog-
 lalatosság végett Bavar-variában tartózkod-
 nak, a' nélkül, hogy annakmódja sze-

rént megtelepednének, vagy lakosokká
 lennének, így szintén az olyan személyek
 sem', a' kik más Fejedelmek birtokába
 esett tartományainkban lakván, fenn nem
 tartották vagy tartják azon jusaikat, hogy
 a' tett egygyezések' ereje szerént vissza-
 vándorolhassanak. 6. §; Elveszti az *in-*
indigenatus ságot, a) a' ki, Királyi különös
 engedelem nélkül idegen országi *indige-*
natus t nyer, vagy megtart, b) a' ki ki-
 vándorol, c) az olyan Bavar-variái aszszony-
 személy, a' ki idegen országi lakoshoz
 menyen feleségül. 7. §; Az *indigenatus*
 ság oly feltétel, melly nélkül Kir. Udvari
 fő hivatalt, polgári szolgálatot, katonai
 fő rangot, egyházi hivatalt vagy papi
 jövedelmot (prébendát) kapni, és semmi
 Státuspolgári jussal élni, nem lehet Bava-
 variában. 8. §; Az ezen utolsóval való
 élhetéshez megkívántatik még, a) hogy
 az ember törvényes teljes kort érjen, b)
 ingatlan jószágot, interesjövedelmot, vagy
 valamely adózó keresményt birjon, av-
 vagy közönséges hivatalt viseljen, c) 's
 az idegenekből lejendő *indigena* kúra néz-
 ve még az is, hogy az országban hat esz-
 tendőt töltsenek-el; némelly különös és
 nevezetesebb jusokkal való élhetések, a'
 Constitúzióban befoglaltatott különös tör-
 vények által is meghatározottak. 9. §;
 Tsak az a' Bavarus jut az országban tö-
 kelletes Státuspolgári politikai állapotra,
 's vehet Constitúzió szerént való részt a'
 Rendek' gyűlésében, ki a' feljebb felhor-
 dott feltételeknek eleget tett. 10. §; El-
 vész a' Státuspolgárság, a) ha az *indige-*
natus ság elvész, b) ha valaki Királyi külö-
 nös engedelem nélkül külső Hatalmassá-
 goknak szolgálatjába lépik, aoktól fize-

test, penziót, vagy liszteleti czimert elfogad; ide tartoznak különös büntetési esetek is; c) ha valaki polgári módon meghal. 11. §; Azok a' Bavarus alattvalók, kik Királyi különös engedelem mellett idegen szolgálatra lépnek, kötelesek lesznek; a) hazájokba azonnal visszatérni, mihelyest, vagy egyenesen hozzájuk intézetett parantsolat, vagy pedig közönséges Rendelés által meghivattatnak; b) azon idegen Hatalmasságnál, kinek szolgálatjára állani akarnak, a' szolgálati hitet oly fenntartással tenni le, hogy hazájok ellen szolgálni soha nem fognak, c) hazájokba különös meghivattatás nélkül is azonnal visszatérni, mihelyest az a' Hatalmasság, kinél szolgálatot vállaltak vala, Bavaria ellen háboruba elegendik. 12. §; A' Bavarus alattvalók, idegen országokban birhatnak és szerezhetnek magoknak jószágokat, 's kereskedési fabrikai intézetekben is részesülhetnek, tsak semmi oly feltétel ne legyen ezen dolgokkal összekötve, mely az ő folytatában való ott lakásokat kívánná, 's az ő Bavariai alattvalói tartozásaikban rövidséget okozna. 13. §; Idegen országi alattvalók birhatnak Bavariában fekvő jószágokat, 's ezekre való tekintetben ők az úgynevezett *Forensisek* kötelességeiket tartoznak teljesíteni. 14. §; Azon főbb rangú urakra nézve, kik a' magok lakásokat a' Német Szövetséghez tartozó vagy az azzal békességben élő Státusokban választják, a' Királyi Nyilatkoztatásokban kifejeztetett minden jusok fenntartatnak. 15. §; De viszontag ők is, mint minden *Forensisek*, tartoznak: a) az ő jószágaikon fekvő minden terheket és kötelességeket, Bavaria' törvényeivel megegyezőleg hordozni, b) ezen terhekre és kötelességeiknek teljesítetésekre nézve, magok helyett személyviselőt, 's a' Feudális jószágokra nézve oly *Feudalis* urat rendelni, a' ki Bavarus alattvaló legyen; c) ugyan ők továbbá, nem tsak vagyoni

hanem személyes ügyeikre nézve is, 's nem tsak a' Királyi Fiscus hanem a' Bavarus magános alattvalók által is megpereltethetnek, a' mennyiben az ő Bavariai jószágai az elveszthető pernek tárgyára nézve elégséges lehet, vagy ha a' véllék perlekedő rész ezen jószágokkal megelégszik. Egyéb állapotjokra nézve úgy tartatnak a' *Forensisek*, mint idegenek. 16. §; Az idegeneknek azokkal a' magános polgári jusokkal való élés engedetik Bavariában, mellyek azon Státusban, a' hova egy illy idegen tartozik, a' Bavarus Király' alattvalójinak engedtetnek. 17. §; Ha valamely idegen Státusban, ennek törvényei vagy rendelkezései által, az idegenek általjában vagy a' Bavarus alattvalók különösen, bizonyos magános jusokkal való élésből kizárattatnak, hasonló principium szerént kell bánni az ilyen Státus' alattvalójjal Bavariában is. 18. §; Az ilyen visszatromsolással való élésre, mindenkor Királyi különös engedelemkivántatik. 19. §; Azon idegenek, kik a' Király' engedelmével Bavariában tartozkodnak, valameddig ott maradnak 's az erre való engedelem vissza nem vétetetik, minden polgári magános jusokkal élnek. Kélt Május' 26. dikán 1818-ban. *II-dik Toldalék a' IV-dik Titulus 9-dik §-sához. Ediktum, a' Bavariai lakosoknak Vallási és Egyházi tekintetbeli külső jusaik' állapotjáról.*

1) *Ső Szakasz. Közönséges határozások a' Religioi állapotrol.* — 1) *Ső Rész, a' Religioi és Lelkiesmérési szabadságról.* 1. §; Minden Bavarus lakos bátorságossá tétetik a' lelkiismereti tökéletes szabadság felől. 2. §; A' vallásnak és lelkiismeretnek tárgyaira nézve tehát senki semmi kényszerítés alá nem vettetik, és senkinek, akármely vallású legyen, a' házi magános ájtatosság meg nem tiltódik. 3. §; De mihelyest több familiák magokat vallási ájtatosságra ösz-

szetsatolni akarják, erre mindenkor Királyi kifejezett engedelem kivántatik, a 2-dik Tzikkelyben találtatandó szorosabb határozásokkal megegyezőleg. 4. §; A' házi ájtatosság' színe alatt való minden titkos öszszegyülekezések tilalmaztatnak. — 2) *dik Rész. Vallásválasztásrol.* 5. §. A' Vallásválasztás az ország' minden lakosainak önnön meggyőződésére bizattatik. 6. §; De csak akkor gyakorolhatják ezen választási just, mikor azon idő kort elérik, melyben megkülömböztetési tehetséggel bírnak, a' melly mind két nemre nézve a' teljes idejűség' állapotja. 7. §; Minthogy ez a' Választás tulajdon szabad meggyőződést teszen fel, tehát ez csak azokat a' személyeket illetheti, kik abban a' léleknek és elmének semmi tehetlensége által meg nem gátoltatnak. 8. §; Egygyik felekezetnek sem szabad a' másíknak tagjait kénszerítés vagy ravaszság által a' magájéi közzé való általállásra reá venni. 9. §; Ha azok, kik a' Religiói neveltetést kormányozzák, valamely efféle választástétellel a' felhozott okok közzül valamelyikre nézve megelégedettek nem lesznek, ekkor az az igazgatószék, melly alá ezen tárgy tartozik, a' dolgot megvizálgatni a' Kir. belső Ministériumnak feladni köteleztetik. 10. §; Az egy vallásrol másra által lépő mindenkor személyes jelentést tenni tartozik, mind az elhagyott mind pedig azon vallás' papi előjárójnál, melyre által állani magában eltökéllette. 11. §; A' vallásváltoztatás által az elhagyott Egyházi társasági jusokat mind elveszti az általálló; de a' közönséges Státuspolgári jusokhoz, rangokhoz, és méltóságokhoz semmi befolyása nintsen a' vallásváltoztatásnak; kivévén azon esetet, ha valaki oly Vallásra állana által, melly a' Státusnak nem minden elsőégi jusiban részesülhet. — 3) *dik Rész. A kétféle vallásra tartozó szülöktől származott gyermekek' vallási állapotjáról:* — 12. §; Ha kü-

lömböző vallású szülöknek törvényes házassági egygyezéssekben meghatározottra volt, hogy az ő gyermekeik mellyik vallásban nevelődjenek fel, ezen határozás tartattassék meg. 13. §; Az ilyen házassági kötéseknek törvényességét, mind formájára mind az egygyezésnek idejére nézve, tsupán csak a' polgári törvények szerint kell megítélni. 14. §; Ha semmi házassági kötések vagy egyéb valami egygyezések nem tétettek, vagy ha tétettek is de a' gyermekek' neveltetése azokban meg nem határozotatott: ezen esetben a' fiuk attyok' vallását követik, a' leányok is az anyyok' vallásában neveltetnek fel. 15. §; Egyéberant a' Vallásbéli Egyházi különbözés a' Szülök közzül egygyiket is meg nem fosztja az ötöt illető nevelési jusoktól. 16. §; A' Szülöknek meghalozása semmi változást nem okoz a' gyermekeknek a' 12 és 14-dik §-sok szerint való neveltetésekben. 17. §; A' házassági elválások és egyéb egymástól való törvényes elszakasztalások se' okoznak a' gyermekek' vallásaikra nézve semmi újítást. 18. §; Ha a' gyermekek' vallásának állapotját meghatározó egygyezés van a' házások közt, a' szülök közzül egygyiknek más vallásra való általállása mind addig semmi változást nem okoz a' gyermekek' vallási állapotjában, míg a' szülök különböző vallásuak maradnak: de ha az egygyik szülő a' másíknak vallására áll által, és így többé nem lesznek különböző vallásuak, így a' gyermekeik is egy vallásuakká lesznek, ha csak már eddig, a' házassági kötés szerént, Confirmatio vagy Szent vatsorával való élés által, más Egyháznak vallására fel nem vétettek, melly esetben meg kell maradniok ezen vallásban mind addig, míg azt a' kort el nem érték, melyben megkülömböztetési tehetséggel bírnak. 19. §; A' fogadott vagy örökbevett gyermekeknek abban a' vallásban kell felneveltetni, melyet előbbeni állapotjok kíván. 20. §; A'

házasság által törvényesekké lett zab-gyermekek, vallási neveltetésre nézve hasonlók a törvényesekhez. 21. §; Egyéb zab-gyermekek is, ha az attyok megismeri őket, vallási neveltetésre nézve úgy tartassanak, mint a törvényes házasságbeliek: ha pedig az attyok által meg nem esmertetnek, az anyyok vallása szerint neveltessenek. 22. §; A talált és zab-gyermekek, kinek anyja nem esmertetik, annak vallását követi, a ki őtet felvette, ha ez a közönségesen bevett vallások közül valamelyikhez tartozik, vagy pedig azon talált gyermekek institútumának vallását, a melyben neveltetik. Ezen eseteken kívül azt a vallást tartsa a gyermek, mellyet azon helységnek, a hol ő megtaláltatott, legtöbb lakosai tartanak. 23. §; A papi előjárókat, a legközelebbbről való rokonokat, gondviselőket, s keresztatyákat illeti az a jus, hogy ezen rendelkezések betöltésére vigyázzanak. Jussok van arrais, hogy e végre a házassági kötések s az egyéb vallási tekintetre nézve szükséges Okleveleket, irásokat, elő kérhessék. —

2)dik Szakasz. Vallási és Egyházi Társaságok. 1)ső Rész. Ezen Társaságoknak felvétetésekről s megerössítettésekről: 24. §; A Bavaáriában fennálló három keresztyén vallások, mint Egyházi közönséges s egyenlő polgári és politikai jusokkal bíró Társaságok, a következő szorosabb határozások szerint megismertetnek. 25. §; A nem keresztyén Vallásuaknak is telyes vallási és lelkiismereti szabadság engedtetik ugyan az 1. és 2. §-sok szerint: hanem mint Religiói Társaságokkal s a Státuspolgári jusokra nézve, a polgári állapotot illető különös törvények és rendelkezések szerint kell vellek bánni. 26. §; Az olyan Religiói vagy Egyházi Társaságok, mellyek a törvényesen felvétettek közé nem tartoznak, Királyi meghatározott engedelem nélkül ha nem hozattat-

hatnak. 27. §; Ezek, minnelötte felvétetnének, a magok Hitel' ágazatait s Egyházi belső elintéztetések, megfontolás végett a Belső Ministérium elejébe terjesztetni köteleztetnek. — *2)dik Rész. A felvétetett s megerössítettett Egyházi Társaságoknak jusaikról.* 28. §; A Királyi meghatározott engedelemmel felvétetett Egyházi Társaságok, közönséges Egygyesületek' jusaikkal bírnak. 29. §; Az ő isteni ájtatoskodásra rendeltetett épületeik, mint egyéb közönséges épületek úgy oltalmaztatnak. 30. §; Az ő Isteni ájtatoskodásra s Vallási tanításra rendeltetett Szolgáik, azon jusokkal s tiszteltetéssel bírnak, mellyekkel egyéb közönséges tisztviselők. 31. §; Az ő tulajdonaik a Státus' különös oltalmazása alá tartoznak. 32. §; Az olyan Religiói Társaság, melly az ő megengedtetésekor a közönségesen felvétetett Egyházi Társaságok' jusaik meg nem nyerte, nem mint közönséges Egygyesület, hanem tsak mint magános Társaság úgy tartatik. 33. §; Néki, az isteni magános ájtatoskodás szabad gyakorlása megengedtetik. 34. §; Ide tartozik az, hogy bizonyos meghatározott épületekben istentiszteleti össze- szegyülekezéseket tarthasson, s vallási principiumaival megegyező szokásait valamint ezen össze- szegyülekezésekben úgy a tagok házaikban is gyakorolhassa. 35. §; Hanem az ilyen magános Egyházi Társaságnak nem engedtetik meg az, hogy harangokat vagy egyéb olyan külső cikkeket tarthasson, mellyeket a törvények vagy a szokás tsak a közönséges Egyházaknak tett tulajdonaikká. 36. §; Az ő vallási ájtatoskodásra rendeltetett szolgál, mint ilyen szolgál, semmi különös elsőséggel nem élhetnek. 37. §; A nékiek engedtető egyéb jusok az ő felvétetésekről szóló oklevéihez mérsékeltetnek. 38. §; Minden megengedtetett magános és közönséges Egyházi Társaság bír, a Státus' legfőbb felvigyázása alatt,

a) 3)dik Szakaszban található határozásokkal megegyezőleg, azzal a' jussal, hogy a' maga Egyházi formuláji 's a' Státus' Országglószéke által megesmertetett Constitúciója szerént minden Egyházi belső dolgait elintézte. Ide tartoznak a' következő tárgyak: a), a' hit' tudománya; b), az isteni tisztelet' formája vagy módja; c), a' Papi tisztviselet; d), a' nép' vallási taníttatása; e), az Egyházi fenyték; f), az Egyházi szolgálóknak helybehagyása vagy felvétele; g), az istentiszteletre rendeltetett épületeknek 's czintermeknek felszentelése; h), a' tsupa papi dolgokban való törvénykezés' gyakorlása, úgy mint a' lelkiismeret állapotja, az egyházi 's vallási kötelességeknek betöltetése, a' hit' tudományával, a' *Sympholicus* könyvekkel 's az ezeken fundálódó Constitúcióval megegyezőleg. 39. §; Ehez köppent, az Egyházi tisztviselőket, elöljárókat, vagy ezeknek képviselőjüket illeti az a' közönséges jus, hogy arra vigyázzanak, hogy az Egyházi törvények 's az ezekkel megegyező isteni tisztelet megtartassanak, a' Vallásnak és Erköltségeknek tiszta lelküése megőriztessék, 's annak terjedése eszközöltessék. Hogy egyeneyen lúki mi némű részt venni köteleztessék ezen munkában, kifejeztetik az ő tisztviselői meghatalmaztatásában. 40. §; Az Egyházi tisztviselő Kar, a' tsupa fenytési just, ahoz illő mérséklések szerént gyakorolja. 41. §; Az Egyházi társaságnak minden tagja köteleztetik, magát annak fenytékeinek alája adni. 42. §; De semmi Egyházi hatalomnak nintszen jussa arra, hogy tagjait a' hit' törvényeire, külső kényszerítés által erőltesse. 43. §. Ha egy vagy más tag az isteni tisztelet' 's az Egyházi rendtartások' megvetését közönséges magaviselete által kimutatja, vagy másokat a' magok ájtatoskodásokban megzavar, jussa van az Egyházi Társaságnak arra, hogy az ilyen méltatlan tagokat a' maga gyűléseiből kizárja. 44. §.

Az Országban, mint közönséges Egygyesületek, felvétetett Egyházaknak jussok van tulajdönt birni, 's a' fennálló törvényekkel megegyezőleg ennekutánna is szerezni. 45. §; A' nem közönséges Egyházi Társaságok' tulajdonosi jussa, az ő felvétetetésének oklevele szerént, vagy ha ebben arról semmi elintéztetés nem található, a' magános Társaságoknak jussaik szerént határozatnak-meg. 46. §; A' mit, minden kivétel nélkül akármelly Religiói Társaság mint tulajdönt, törvényesen bír, akár isteni tiszteletre akár taníttatásra legyen határoztatva, 's legyen az lekvő jószág, tökepénz, kész pénzkamat, drágaság, vagy akármű egyéb ingó portéka, a' Státus' kezessége alá tartozik, mint a' Constitúció' IV. dik Titulusának 9 dik §-sa tartja. 47. §; Az Egyházak' vagyonait semmi szín alatt nem lehet a' Státus' vagyonává tenni 's a' fundáló' határozásánál egyéb célra fordítani a' Részoszeknek megegyezése nélkül; 's ha közönséges fundálást illet a' dolog, a' Rendek' egygyezése nélkül elidegeníteni vagy akármű egyéb célra fordítani. 48. §; Ha az egyik vagy másik közönségben, az Egyház' helybéli szükségeinek kielégítetése után a' vagyonnak valamely része fenn marad, ezt ugyan azon Religiói Társaságnak szükségeire kell a' következő határozások szerént fordítani, úgymint: a) más olyan közönségekbeli Egyházi templomoknak fenntartására vagy helyreállítatására, mellyeknek nintszen elégséges vagyonok; b), a' szegényebb Egyházi szolgáló' fizetésének nagyobbitására; c), új és szükséges papok' szaporittatására; d), papi személyek készittetésére szolgáló intézetekne kegedelmekre; e), az elkorosodás vagy betegségek által szolgálóra alkalmatlanná tétett papi személyeknek tápláltatássokra. 49. §; Ha még ezen jólétő intézetek után is, ezen jövedelmekből még valami fennmaradna, azt a' papi tisztviselő Kar'

egygyetértésével az Oskolai 's szegények' számára való intézetekre kell fordítani, a' hova tartozik a' betegekre való gondviselet is.

3) *dik Szakasz. A felvétetett Egyházi Társaságoknak az Országglószékhöz képest való állapotjáról.* — 1) *ső Rész. A Religiói és Egyházi dolgokban.* 50. §; O' R. Felsője már több ízbeli rendelései által kifejezte a' maga valószínű akaratját, azeránt, hogy a' papi hatalomnak a' maga tulajdon munkálkodási határában meggátoltatni soha nem kell, és hogy a' lelkiismeret' és Vallási tudomány' tsupa papi tárgyaiba, a' Királyi politikai Országglószéknek belé avatkozni soha ne kelljen, azonkívül, a' hol a' Királyi fő oltalmazási vagy felvigyázási jussnak helye lehet. A' Királyi tisztviselői Karok tehát ennek szoros megtartására ezennel újabban utasítottak. 51. §; Valameddig tehát az Egyházi Hatalom a' maga tulajdon munkálkodási határain kívül nem lépett, és a' maga jussainak és törvényeinek minden nemű megsértések ellen a' Státus' Hatalmának oltalmához folyamodhat. 52. §; Hanem az Egyházi Társaság' tagjainak is szabad, ha a' Papi Hatalom ellen a' meghatározott rendtartásnak megsértéséért valami panaszszok van, a' Királyi Országglószéknek oltalmához folyamodni. 53. §; Ezen segedelemért, vagy azon tisztviselői Karhoz, melly alá ezen tárgy tartozik, vagy pedig egyenesen a' Királyhoz járulhat a' Papi Hatalom. Az első esetben a' nevezett tisztviselő Kar, a' Belső Ministerium elejébe terjeszti a' panaszt. 54. §; A' panaszt ezen Ministerium megvizsgálván, a' Papi tisztviselő Kart, ha a' dolog nem nagyon siető; előbb meghalgtatja, azután megteszi az illendő rendlést. 55. §; Az Uralkodó rendeltethet nevezetes alkalmatosságokkal közönséges imádságokat és háláadásai innepeket a' maga Státusában találtató külömbkülömb

templomokban a' Papi tisztviselő Karok által. 56. §; Arra is jussa van, hogy, ha észre veszi, hogy valamelyik Egyházi Társaságba szakadások, rendtelenségek, vagy valamely visszaélések belekaptak, az egygyességnek 's Egyházi rendnek helyreálltatása végett, a' maga védelme alatt Zsinatokat tartasson, de a' nélkül, hogy magát a' Vallási tudomány' tárgyaiba avassa. 57. §; Minthogy a' Fejedelmi felvigyázatnak a' Státus' határain belől előforduló minden tselekedetekre, törtenetekre, 's állapotokra ki kell terjeszkedni: erre nézve jussa van a' Státus' Hatalmának az Egyházi Társaságoknak gyülekezeteikben tanítottó 's egyéb előforduló minden dolgok felől, tudósittást kívánni. 58. §; Ehez képest, a' Papi Hatalomnak semmi törvényeit, rendeléseit vagy egyéb végzéseit kihirdetni és végre hajtani nem szabad, a' már ezen tekintetben régtől fogva fennálló Királyi parantsolatoknak tartása szeréért, a' Felsőnek megnézése 's helybehagyása nélkül. A' Papi tisztviselői Karok, minekutánna a' kihirdetésre való engedelmet megnyerték; tartoznak a' rendelkezéseikről szolló Hirdetésnek elején ezen engedelemtől mindenkor meghatározott módon emlékezni. 59. §; Az olyan kinyilatkoztatásokra, mellyek tsak a' Papi Karok' alá tartozó papságot illetik, 's a' már megengedődött közönséges rendelkezésből folynak ki, nem kívántatik új engedelem. 60. §; A' Papi törvénykezésnek gyakorlása ugyan a' 38. dik §-nak h. betűje szeréért az Egyházi Hatalmat illeti: az ezen tekintetbéli ki-rendeltetődő ítélőszékeknek mindazáltal valamint szintén az ő Constitútiójoknak is, minekelötte behoztatnának, a' Király által meg kell erősíttetniük. Arra is vigyázni szükség a' Kir. tisztségeknek, hogy a' Királyi alattvalók a' Papi tisztek által törvénytelen fizettetésekkel ne terheltessenek, vagy pedig a' magok foglalatosságokban igen terhesen ne gátol-

tassanak. 61. §; A' parantsolt helyb-
 hagyások tsak a' Királytól adattathatná-
 ki a' Belső Ministerium által, a' hova a'
 kihirdetendő 's egyéb rendelkezések be-
 küldtetni 's körülállásosan bejelente-
 ni kell. — 2) dik Rész. *Polgári te-
 kedeteikben 's egyéb polgári tekinte-
 teikben.* 62. §; A' Religiói és Egyházi
 Társaságoknak, azon dolgokban, mellyek
 őket egyéb polgárokkal együttvére ille-
 tik, a' Státus' törvényeihez kell szabni
 magokat. 63. §; Ezen törvényeknek,
 polgári tekinteteikben, az Egyházi fők
 éppen úgy alájok vettetnek, mint egyen-
 egyen minden egyéb Egyházi tagok. 64.
 §; Hogy jövendőre nézve ezeránt minden
 kétségeskedések elhárítottjanak, mint vi-
 lági vagy politikai tárgyak úgy tartatnak
 az Egyházi személyekre nézve az itt kö-
 vetkezők: a), a' papoknak minden egy-
 gyezéseik 's testamentumaik; b), jószá-
 gaikról, haszonvételekről, kamatokról,
 's a' többi, tejendő minden határozásaik;
 c), a' papság bünteteleit 's büntettetését
 illető minden rendelkezések 's végzések;
 d), házassági törvények, mennyiben a' pol-
 gári egygyezést 's ennek következeit il-
 letik; e), Privilegiumok, Dispensatiok,
 Immunitások, Kivételések, a' mennyiben
 politikai vagy polgári körülállást illet-
 nek; f), a' templomoknak és papi házak-
 nak építtetését 's fenntartását illető tar-
 tozásokat meghatározó közönséges elinté-
 zések; g), az Egyházi prébendákról szol-
 ló polgári végzések; h), az Egyházi lais-
 tromokat, mint a' népesség' felszámálta-
 tásának kútfejét, mint a' polgári állapo-
 pot' számoló könyvét, 's mint az Egyházi
 Dokumentumoknak törvényességét illető
 Rendszabások. 65. §; Mind ezekre az
 előszámált tárgyakra nézve egyedül tsak
 a' Státus' (politikai) Hatalmát illeti a' tör-
 vénytétel 's személyes törvénykezés. 66.
 §; Eszzerént a' polgári személyes pa-
 nasz dolgában, minden papok, minden

Contraktusokból folyó perlekedésekre, 's
 az ő eltestált vagyonaiknak elintézésére
 nézve, 's a' többi, egyedül tsak a' politi-
 kai törvényszékek' elejébe tartoznak. 67.
 §; Ok a' Constitúció V. dik Titulusának
 5. dik §-sa szerént, valamint a' polgári
 ügy büntetési törvénykezésben is szaba-
 dok. 68. §; A' papi személyeknek meg-
 halalozásakor arra kell figyelmezni, hogy
 a' papi foglalatosságok, ha a' meghalt pa-
 pi személy arrol nem gondoskodott, fél-
 be ne szakadjanak; erre nézve vigyázni
 kell, hogy a' készülétek, mellyek az is-
 tentisztelethez tartoznak, milyének p. o:
 a' szent Edények 's egyebek, petsét alá ne
 zárattassanak, hanem vagy mindjárt a'
 következő papi személynek, vagy ha e'
 nem lehet, gondviselés végett valamely
 bizonyos személynek adattassanak által.
 69. §; A' nagyobb bünöket illető törvény-
 tétel a' papokra nézve is, a' Királyi Vilá-
 gi törvényes szék' elejébe tartozik. 70. §;
 Hanem ezek mindenkor tudósítani hote-
 leztetnek azon papi széket, melly alá a'
 vizsgálás alatt lévő papi személy tartozik,
 a' vizsgálás' következeiről, hogy annak
 személye eránt a' papi szék is illendő inté-
 zeteket tehessen az ő papi állapotjára való
 tekintetben. 71. §; Semmi Egyházi erő-
 szakos eszköznek nem lehet a' polgári
 élethez 's állapothoz semmi befolyása a'
 Státus' Hatalmának engedélme nélkül. 72.
 §; A' Világi Törvénytévő székeknek azon
 tárgyak eránt való foglalatoskodásaikat,
 mellyek a' felhozott határozások szerént
 az ő kezeik alá tartoznak, a' papi székek-
 nek semmi belészollása félbe nem sza-
 kaszthatja 's meg nem gátolhatja. 73. §;
 Az Egyházak és Papok a' hozzájuk tartozó
 vagyonra nézve, sem az alattvalói állapot-
 ra, sem törvénykezésre, sem a' Státus'
 terheire való tekintetben nem élhetnek
 semmi feloldoztatással. 74. §; Mind azok
 a' régibb feloldoztatások, mellyek ezen
 tekintetben eshettek, ezennel eltöröltatnak.

és semmivé tétetnek. 75. §; Az Egyházi vagyion Administráltatása, az ezen tekintetben kiadatott törvényekkel megegyezőleg, a' Királyi fő oltalom 's fő felvigyázás alá tartozik. (A többi következik).

J e l e n t é s.

Egy vendég fogadórol, melly Bétsben az úgy nevezett Schullerstrassében 902-diki szám alatt egész újan álitatottfel, ily névvel: a' *Magyar Király fogadója*.

Az Országlószék nekem kegyelmesen megengedni méltóztatott, hogy a' 902-diki szám alatt a' belső városban lévő tulajdon házamat vendégfogadóvá tegyem. Következik rövid leírása: — Két kapun járnak-be, az egygyiken a' nagy, a' máziken a' kissebb Schullerstrassébol; az udvarban tágas istálók vannak. Az első és második emelet 22 egészen parquetrozott, (fa táblával kirakott) és finomúl kípálérozott szobákból áll. Minden tehetőségemet arra fordítottam, hogy nállam se' tsak minden kitellő alkalmatosságot találjanak a' Tit. utazó úrak, de még arról is gondoskodtam, hogy főbb rangú és méltóságú személyek hozzájok illendő lakást, szolgálatot, és alkalmatosságot, mind magokra mind szolgálókra nézve mindég készen találjanak. Fekszik fogadóházam a' város közepén a' Szent István templomához közel, a' Cs. R. Pósta-ház megett, olly helyen, hogy a' városnak minden fartályaival egy útsza által kaptsoltatik össze, tehát ezen okra nézve maga magát ajánlja. — Nekem a' ki elébb a' Farkasnál, az úgy nevezett Auban, későbbben pedig a' Barna Szarvas-

nál az *Alte Fleischmarkton* valék vendégfogadós, a' vala mindég fő tzelóm, hogy mérsékelt ár, szorgalmatosság, pontosság, és tisztaság által nyerném meg vendégeimet; a' mit annyiban el is értem, hogy nem tsak Honnyunkbéli, de Külső Országi vendég úrak is számosan szállottak-meg nálam. Mostanában is tsak az leszen gondom, hogy kettőztetvén iparkodásomat, azon szép, és nagyra bízulendő bizodalmat, mellyet sok úri vendégeknél nyertem, még jobban jobban megerősítsom. Ezzel tehát a' fő méltóságú nemességnek, és az érdemes publikumnak egyszersmind tudtára adom vendégházamnak már megtörtént kinyittatását, magamat kegyes Grátziájokba, és pártfogássokba ajánlván.

Wuester György,
polgári Vendégfogadós.

H í r a d á s.

Holitschban, Magyarországon, a' Cs. R. Ősi és Familiai jószágok Fő Igzgatása által, ezen esztendőben, Augustusnak 24-dik és 25-dik napjain, feles számú eredeti Spanyol hágó kosok, és több mint 2000 darab, a' tenyésztésre alkalmatos anya, 's egyéb jó-körü juhok, számos fejő tehenekkel 's borjakkal egyetemben, ketyavetye' után fognak a' többetigérőknek, kész pénzzel való fizetésért, eladattatni. —

A' ketyavetye a' seljebb mondatott napokon, a' szokott rendtartás szerént dél-előtti 9 órakor fog a' Holitai Cs. Kir. nyári kastélyban véghez menni.

Költ Bétsben Junius' 11-dik napján, 1818.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jun. 30-dikán 243½ — Jul 1. napján 244½ — 2-dikán 245 — forintot.